

عنوان مقاله:

تصحیح اشتباهاتی در انتساب برخی ابیات به رودکی سمرقندی در لغت نامه دهخدا

محل انتشار:

فصلنامه کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی، دوره 23، شماره 53 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 40

نویسندگان:

زهرا نصیری شیراز - گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز

سجاد دهقان - گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

نصراله امامی - گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

خلاصه مقاله:

یکی از مهم‌ترین آثار پژوهشی تاریخ ادبیات فارسی تا به امروز، لغت‌نامه دهخداست. علی اکبر دهخدا (۱۲۵۷-۱۳۳۴) با بررسی هزاران کتاب و نسخه خطی، بیش از چهل سال از عمر خود را وقف تالیف این فرهنگ لغت بزرگ به فارسی کرد. از مزیت‌های بارز این اثر، نقل اغلب واژه‌ها (بجز واژه‌های مدخل)، همراه با یک یا چند شاهد است که غالباً، از متون کهن منظوم و منثور برگرفته شده‌اند. از جمله شاعرانی که دهخدا و همکارانش، بسیار به سروده‌های او استناد کرده‌اند، رودکی سمرقندی است؛ به گونه‌ای که کمتر بیتی در دیوان رودکی هست که در لغت‌نامه به عنوان شاهد لغتی نیامده باشد. با وجود این، نگارندگان با بررسی یکایک شواهد منسوب به رودکی در این فرهنگ، متوجه وجود شمار زیاد ابیاتی شدند که در دیوان رودکی مصحح نفیسی (۱۳۱۹ و ۱۳۴۱ ش.)، موجود نیست. با توجه به اهمیت سروده‌های رودکی، بویژه سروده‌های تازه منسوب به وی، نگارندگان برآن شدند درستی یا نادرستی این انتساب‌ها را بررسی کنند. با این هدف، نگارندگان ۷۵ بیت از ابیاتی را که در متن دیوان رودکی تصحیح نفیسی نیست، اما در لغت‌نامه دهخدا به نام رودکی ثبت شده، بررسی کردند و در نهایت، مشخص شد که ۲۷ بیت از این ابیات به واسطه برخی منابع، که مهم‌ترین آنها دیوان مجعول رودکی چاپ تهران (سال ۱۲۷۶ ش.) است، به لغت‌نامه راه یافته؛ سه بیت (دو شاهد) در منابع مورد بررسی ما بدون نام سراینده هستند و مابقی ابیاتی هستند که متعلق به رودکی نیستند. جستار حاضر، به منظور اصلاح انتساب این ابیات به رودکی در لغت‌نامه و جلوگیری از ورود آنها به نام رودکی در پژوهش‌ها و دیوان‌های چاپی آینده، انجام یافته است.

کلمات کلیدی:

فرهنگ‌های فارسی، لغت‌نامه دهخدا، رودکی، انتساب‌های نادرست، تصحیح

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1734235>

